

Enheten för farliga ämnen
Rolf Weinander
010-240 5361
rolf.weinander@msb.se

Handladdning av ammunition

Handladdning är tillverkning av ammunition till handeldvapen med utrustning som kräver minst ett manuellt handgrepp för att färdigställa en patron.

Den som har licens för skjutvapen till jakt eller målskytte får, utan annat tillstånd, handladda ammunition *för eget bruk* till sina vapen. Sådan handladdning är undantagen från tillståndsplikten i lagen om brandfarliga och explosiva varor (LBE). De allmänna aktsamhetskraven i LBE gäller dock alltid vid hantering av explosiva varor. Ammunition som handladdats för eget bruk får inte överlåtas.

Den som vill handladda ammunition för att överlåta till andra måste ha tillstånd till det. Det ställs högre krav för att få tillstånd till handladdning för överlåtelse jämfört med att ladda för eget bruk, framför allt när det gäller lokaler, utrustning, kvalitetskontroll och dokumentation.

1. När måste man ha tillstånd från MSB?

1.1 Handladdning för eget bruk

Du som har licens för innehav av skjutvapen och handladdar ammunition för eget bruk till dessa vapen får använda och förvara högst 5 kg krut och tändhattar i riskgrupp 1.3 eller 1.4 till handladdning utan annat tillstånd än vapenlicensen. Undantaget gäller även vid användning av svartkrut till handladdning av ammunition eller laddning direkt i vapen (gäller endast licenspliktiga vapen).

Svartkrut i riskgrupp 1.1 får dock inte hanteras i bostad.

Vapenlicensen gäller som tillståndsbevis vid inköp av krut.

Om du vill ha mer än 5 kg krut måste du söka tillstånd till förvaring och överföring av detta hos kommunen där förvaringen ska äga rum.

1.1.1 *Licensfria skjutvapen*

Undantaget gäller *inte* användning av krut (röksvagt eller svartkrut) för laddning av licensfria skjutvapen. Den som vill använda krut till laddning av licensfria skjutvapen måste söka tillstånd till användning, överföring och förvaring av krutet hos sin hemkommun.

1.2 Handladdning för överlåtelse – tillståndspliktigt

För att få ge bort eller sälja ammunition som du själv laddat till någon annan måste du ha *tillstånd från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)*. I de flesta fall behövs även *tillstånd att tillverka krigsmateriel* (se 1.2.1 nedan).

Det finns ingen särskild blankett för ansökan om tillstånd från MSB utan de uppgifter som ska finnas med i en ansökan framgår nedan.

1.2.1 *Tillstånd för tillverkning av krigsmateriel*

Enligt lagen om krigsmateriel räknas de flesta typer av skjutvapen och ammunition, även för civilt bruk, som krigsmateriel. Därför måste den som vill handladda för överlåtelse i de flesta fall även ha tillstånd för tillverkning av krigsmateriel. Handladdning för eget bruk är undantaget. För upplysningar och ansökningar om tillstånd för tillverkning av krigsmateriel kontakta Inspektionen för strategiska produkter (ISP) www.isp.se (telefon 08-406 31 00).

Du behöver alltså i de allra flesta fall tillstånd från två myndigheter för att få tillverka ammunition för överlåtelse. MSB får enligt LBE endast ge tillstånd att tillverka ammunition som är krigsmateriel åt den som har giltigt tillstånd från ISP att tillverka krigsmateriel.

1.3 Handladdningskurser

Den som anordnar en instruktionsutbildning och då själv laddar ammunition för sitt eget bruk från medtaget eget material behöver inte tillstånd så länge ingen överlåtelse förekommer. Detsamma gäller om samtliga deltagare som själva handladdar ammunition är vapeninnehavare som medför eget material och enbart laddar för eget bruk. Flera personer kan använda samma verktyg för handladdning så länge ingen överlåtelse av ammunition förekommer.

Handladdningskurser där deltagarna inte har egna vapenlicenser, till exempel inom kurser för jägarexamen eller viltvårdsutbildningar vid gymnasieskolor är däremot tillståndspliktiga.

2. Föreståndare

Enligt LBE ska en föreståndare utses för tillståndspliktig hantering av explosiva varor. Föreståndaren ska godkännas av tillståndsmyndigheten. En föreståndare ska vara lämplig för uppgiften samt ha dokumenterade kunskaper om och erfarenhet av verksamheten och de explosiva varor som hanteras samt kunskap om de regler som gäller för hanteringen.

Föreståndaren ska verka för att hanteringen av explosiva varor bedrivs enligt gällande regler samt eventuella villkor i tillståndet. Innehavaren av tillståndet och föreståndaren kan vara samma person men behöver inte vara det.

3. Åldersgräns

Enligt LBE är åldersgränsen för hantering av explosiva varor 18 år. Du måste därför vara minst 18 år för att kunna få tillstånd till handladdning för överlåtelse.

4. Laddlokalen och förrådet

Nedanstående punkter är viktiga att tänka på och ta hänsyn till vid anpassning av lokalen där du ska arbeta med handladdning samt förrådet för de explosiva varorna. Bestämmelserna är hämtade ur MSB:s föreskrifter om hantering av explosiva varor (MSBFS 2016:3) och Arbetsmiljöverkets föreskrifter om kemiska arbetsmiljörisker (AFS 2014:43).

- Utrymme där handladdning utförs samt där explosiva varor förvaras ska vara utfört i lägst brandteknisk klass EI 30. En innervägg med 70 mm träreglar och 13 mm gipsskivor på båda sidor uppfyller vanligen detta krav. Betong- eller tegelväggar är förstås också tillräckliga. Utrymmet måste kunna stängas och även dörren ska uppfylla EI 30. Dörrar brukar ha märkplåtar som anger brandteknisk klass (äldre dörrar kan även vara märkta B 30). Om lokalen har fönster måste även dessa vara brandklassade. Ett alternativ till ett kostsamt fönsterbyte är att tätat fönstren med t ex gipsskivor.
- Laddningslokalen eller förrådet får inte innehålla eldstäder, värmeapparater eller brandfarliga varor.

- Krut, tändhattar och färdigladdad ammunition ska förvaras inlåst i utrymme med tillträdesskydd som motstår angrepp med handhållna verktyg och elektriska verktyg i minst 10 minuter. Ett säkerhetsskåp/vapenskåp enligt SS 3492 uppfyller dessa krav. Förrådet ska vara förankrat så att det inte lätt kan flyttas om det väger mindre än 150 kg. Ett skåp som är godkänt för förvaring av vapen är även tillräckligt för detta ändamål.
- Laddningslokal och förråd ska ha skyltar som uppger om explosionsfara samt att det råder förbud mot rökning och öppen eld. Skyltarna ska vara placerade vid ingången till utrymmet. De ska placeras så att de är lätta att se.

Rökning och öppen
eld förbjuden

Explosionsfara

Förrådet ska även ha en skylt som anger den största mängd explosiva varor som får förvaras där.

- Lämplig utrustning för brandsläckning ska finnas. Ett exempel på lämplig utrustning är pulversläckare typ ABC med minst 6 kg pulver.

5. Förvaring i bostad

I bostad får förvaras högst:

- 20 kg ammunition till handeldvapen (mätt som nettovikt explosivämne) i riskgrupp 1.4¹ och
- 5 kg krut och tändhattar i riskgrupp 1.3 eller 1.4.

Behövs större mängder eller om man har svartkrut i riskgrupp 1.1 måste det förvaras på annan plats än i själva bostaden.

Förråd, garage eller källarlokal som är sammanbyggda med ett bostadshus betraktas inte som bostad om de har brandteknisk avskiljning mot bostadsdelen i klass EI 30 eller högre och inte används till boendeändamål.

6. Hantering av svartkrut

Svartkrut i riskgrupp 1.1 får inte hanteras i bostad.

Enhetspatroner som är laddade med svartkrut får förvaras på samma sätt som patroner laddade med röksvagt krut. Svartkrutssubstitut, exempelvis Pyrodex®, Triple Seven® eller liknande som är klassificerat i riskgrupp 1.3 eller

¹ Gäller ammunition som inte ingår i vapentillstånd, d v s till andra vapen än de egna.

1.4 får förvaras i bostad (upp till 5 kg) under förutsättning att övriga krav uppfylls. "Nedklassning" av svartkrut till riskgrupp 1.3 för förvaring i bostad genom att fylla över det i speciella svartkrutslådor som marknadsförs av vissa aktörer är inte en godkänd metod enligt MSB. Sådana lådor är endast godkända för transport som riskgrupp 1.3 och de kan inte återfyllas.

7. Dokumentation

När du tillverkar ammunition för överlåtelse är du skyldig att genomföra och dokumentera kontroller. Med denna dokumentation ska du kunna visa att tillverkningen sker på ett sätt som ger förutsättningar att uppfylla de skyddstekniska kraven samt kvalitetskraven på patronerna.

Följande dokumentation ska på begäran kunna uppvisas för köpare eller tillsynsmyndighet:

Kontrollsystem

Det ska finnas ett kontrollsystem eller motsvarande för tillverkningen som visar att rutiner finns och följs. Du ska kunna redovisa att det finns rutiner för att säkerställa att:

- rätt krut och tändhattar används vid tillverkning och inte kan förväxlas,
- krutsort, krutmängd och kulvikt överensstämmer med avsedd laddning för patrontypen enligt laddmanual för det krutfabrikat som används,
- mätutrustning (exempelvis vågar) kontrolleras och kalibreras med lämpligt tidsintervall.

Patronernas kvalitet

Följande ska kunna redovisas för varje parti som tillverkas:

- Laddvikt, kulvikt och patronlängd.
- Uppmätt utgångshastighet (v_0) från provskjutning av lämpligt urval (exempelvis vid var 50:e eller 100:e patron).

Kravet på kvalitetsdokumentation kan förstås även uppfyllas genom stämpel/intyg från erkänt provningsorgan, till exempel CIP.

Programvaror för handladdning, exempelvis QuickLoad eller liknande, är bra hjälpmedel men kan inte ersätta provskjutning som kvalitetskontroll.

Provskjutning ger en verifikation att ammunitionen fungerar på avsett sätt, inte bara en utgångshastighet. Värdefull information som tecken på övertryck kan utläsas från hylsan efter skjutning.

7.1 Krav på dagbok

I MSB:s föreskrifter om hantering av explosiva varor (MSBFS 2016:3) 10 kap. 44 § finns ett nytt krav på att föra dagbok vid handladdning. Detta är väl något som de flesta handladdare redan gör så det bör av många inte uppfattas som särskilt betungande. I dagboken ska noteras uppgifter om ammunitionstyp,

kaliber, laddvikt, ingående komponenter (typ av hylsa, kula, tändhatt och krutsort) och antal som tillverkats vid varje tillfälle.

8. Registerhållning av krut med identitetsmärkning

Den som hanterar explosiva varor ska föra register över varje produkt som är försedd med identitetsmärkning enligt 7 kap. i MSB:s föreskrifter MSBFS 2016:3. För handladdare gäller detta förpackningar med krut. Den som handladdar ammunition för eget bruk är undantagen från kravet på registerhållning.

Identitetsmärkningen finns på en etikett eller är tryckt på förpackningen. Den består av en tvåbokstavskod som anger tillverkningsland (exempelvis SE = Sverige) och en sifferkod. Koden finns även i form av streck- eller matriskod för maskinell läsning.

Identitetsmärkning på krutförpackning

I registret ska identitetsnumren för alla förpackningar du har i din ägo noteras. Du väljer själv om du ska föra registret med dator eller på papper. Varje gång du köper in en ny förpackning med krut ska dess identitetsnummer föras in i registret. Säljaren måste notera ditt namn och adress i sitt register. När en förpackning har förbrukats ska detta noteras i registret. Uppgifterna i registret ska sparas i minst 10 år efter att en förpackning har förbrukats. Du är skyldig att lämna ut uppgifterna i registret på begäran från MSB eller polisen.

9. Märkning

Som tillverkare är du skyldig att förse förpackningar med ammunition som släpps ut på marknaden med märkning som upplyser om innehållets farliga egenskaper. Sedan den 1 juni 2015 måste alla förpackningar som innehåller kemiska produkter med farliga egenskaper vara märkta enligt EU-förordning nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP-förordningen). Både ammunition, krut och tändhattar omfattas av dessa regler.

Det är den som släpper ut produkten på marknaden som är skyldig att se till att den är försedd med korrekt märkning. Som tillverkare är det du som måste märka förpackningarna innan de levereras till dina kunder.

SuperPrecision
6,5x55 helmantel 50 patroner

VARNING

Fara för brand eller splitter och kaststycken

Förvaras oåtkomligt för barn.
Får inte utsättas för värme, heta ytor, gnistor, öppna lågor och andra antändningskällor. Rökning förbjuden.
Får inte utsättas för stötar.
Vid brand: Utrym området.
Bekämpa branden på vanligt sätt på behörigt avstånd
Innehållet/behållaren lämnas till försäljningsstället (icke fungerande patron) eller återvinningscentral (tomhylsa och förpackning).
Innehåller: 140 g röksvagt krut
Rolles ammunitionsfabrik AB, Spårljugatan 1, 111 11 Xstad, Tel. 004-222 22

IDnr 16-0026

Exempel på CLP-märkning av ammunition i riskgrupp 1.4

Observera att ovanstående bild endast är ett exempel på hur märkning kan vara utformad. Det är du som släpper ut produkten på marknaden som är ansvarig för att märkningen är korrekt.

Tillsynsansvaret för CLP-märkningen ligger hos Kemikalieinspektionen.

Sedan 2011 tillämpar Sverige FN:s vapenprotokoll genom att ett nytt kapitel 2a har införts i vapenlagen. Detta innebär för dig som ammunitionstillverkare att varje förpackning som saluförs även ska vara märkt med ammunitionstyp, kaliber, varupartiets identifikationsnummer (ett nummer som du själv skapar för varje laddningsserie) och tillverkarens namn.

Ett sätt att utforma märkningen kan vara att använda en förpackning från någon av de större ammunitionstillverkarna som mall. Det finns dock ingen garanti att deras märkning är korrekt.

10. Vad ansökan om tillstånd ska innehålla

Ansökan om tillstånd till handladdning för överlåtelse ska skickas till MSB på följande adress:

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Enheten för säker hantering av farliga ämnen

651 81 Karlstad

Det går även bra att använda e-post. Adressen är: registrator@msb.se

Följande upplysningar ska anges i eller bifogas till ansökan:

1. Personuppgifter: Ditt namn, personnummer, adressuppgifter samt telefonnummer där du nås dagtid. Om sökanden är en juridisk person, dvs företag, skola eller annan organisation, ska organisationsnummer och kontaktperson anges.
2. Kopior av giltiga licenser för dina vapen.
3. Uppgift om föreståndare (se avsnitt 2 ovan). Om det finns fler föreståndare än du själv ska de andras personnummer, bostadsadress och telefonnummer anges.
4. Adress och fastighetsbeteckning där du tänker bedriva verksamheten. Det ska framgå av uppgifterna i vilken kommun platsen är belägen
5. Ritningar/situationsplaner som visar dels laddlokalens och förrådets placering i byggnaden, dels byggnadens placering (fastighetsgränser ska vara markerade) i förhållande till omgivande bebyggelse, vägar etc. Handritningar accepteras om de innehåller all nödvändig information samt är tydliga och skalenliga så att avstånden tydligt kan utläsas.
6. Beskrivning av laddlokal och förråd (förvaringsskåp). Bifoga bilder av laddlokalen samt förrådet. Arbetsplatsen, förrådet och alla fyra väggarna ska synas. Det ska framgå av bilder och/eller beskrivning hur kravet på brandskydd har uppfyllts (se avsnitt 4 ovan) för både laddlokal och förråd. Om du har förvaringen i ett säkerhetsskåp i laddlokalen är förrådet skyddat mot brand av laddlokalens brandavskiljning.
7. Uppgifter om vilka ammunitionstyper och kalibrar du avser tillverka.
8. Beskrivning av kontrollsystem för patronernas säkerhet och kvalitet (se avsnitt 7).
9. Uppgifter om de största mängder krut (anges i kg) och färdig ammunition (anges som nettovikt explosivämne) som du önskar förvara.
10. Dokument som visar att du som sökande och föreståndare har tillräckliga kunskaper i handladdning och hantering av explosiva varor. Om flera personer ska vara föreståndare behövs motsvarande även för dem. Kan vara intyg från utbildningar och/eller yttrande från sakkunnig, exempelvis instruktör eller ordförande i skytteförening.
11. Kopia av tillstånd att tillverka krigsmateriel från Inspektionen för strategiska produkter (ISP).
12. Om du söker tillstånd för kursverksamhet där handladdning ska utföras, en beskrivning av vilka säkerhetsregler som gäller under kursen.

13. Underskrift. Om sökanden inte är en enskild person ska ansökan undertecknas av firmatecknare, rektor eller annan person med motsvarande befattning i organisationen.

Efter granskning av ansökan kan MSB begära ytterligare upplysningar utöver de som angetts ovan. MSB kan också komma att inhämta utdrag från polisens belastnings- och misstankeregister samt yttrande från polisen och räddningstjänsten.

11. Avgifter

Ansökan till MSB om tillstånd för tillverkning av explosiva varor är avgiftsfri.

12. Gällande bestämmelser

Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

<http://www.notisum.se/Pub/Doc.aspx?url=/rnp/sls/lag/20101011.htm>

Förordning (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor

<http://www.notisum.se/Pub/Doc.aspx?url=/rnp/sls/lag/20101075.htm>

Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2016:3) om hantering av explosiva varor

<https://www.msb.se/sv/Om-MSB/Lag-och-ratt/Gallande-regler/Brandfarliga-och-explosiva-varor/MSBFS-20163/>

Vapenlagen (1996:67)

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Vapenlag-199667_sfs-1996-67/

Information om CLP-märkning av explosiva varor

<https://www.msb.se/sv/Forebyggande/Brandfarligt--explosivt/Klassificering--markning/CLP/CLP-markning-av-explosiva-varor/>

Lagen (1992:1300) om krigsmateriel

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Lag-19921300-om-krigsmateri_sfs-1992-1300/?bet=1992:1300

Förordningen (1992:1303) om krigsmateriel

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Forordning-19921303-om-krig_sfs-1992-1303/?bet=1992:1303